

Němec mezi ukrajinskými čičači a dělohou

Radim Kopáč
literární kritik

📖 Spisovatel Jan Němec dal své novince trochu prvoplánový název: Liliputin. V jeho bibliografii je knížka šestá v řadě: po dvou oceňovaných románech, sbírce básní, knize rozhovorů a první kolekci povídek.

Tu vydal Němec před třinácti lety a devatero tamějších textů oceňoval jako „málem milostné“.

Novinka má v podtitulu „povídky z války“. Je jasné, jakou válku má Němec na mysli. Ačkoli ruská agrese na Ukrajině není „jenom“ válka, ona je to cílená, brutální genocida. Podobně nepřesný je i titul: liliput je možná malý na těle, ale ne nutně na duchu. Putin zvládá pod svou

střechou obě ty malosti naráz. A vrchovatě.

A povídky? Je jich pět. A je jistě autorsky riskantní zpracovávat látku takhle čerstvou, starou aktuálně osm měsíců. Notabene když jsou věci pořád v pohybu a nikdo neví, jak to všecko skončí. Není v tom trochu snaha povozit se na populární vlně? Nebo psal Němec ty povídky jako nutnou sebeobranu? Potřeboval se z té fatální porce nesmyslu, nespravedlnosti a nechutného násilí, která se děje kousek od nás, vypsat?

To by se dalo pochopit. Otázkou je, jestli ty texty mají v sobě něco víc. Nějakou nadstavbu mimo konkrétní čas a prostor, nějaké obecnější téma, druhý plán a skrytý význam. Prostě nějakou literaturu.

První povídka vypráví o jedné po-

hodlné, všemi slastmi pozdního kapitalismu vystlané cestě do Kyjeva; bez cíle, bez důvodu, zřejmě jen pro samu cestu. Čtvrtá povídka je záběrem z cíleně ničeného Mariupolu, odkud není úniku - málem ani pro kouř z tamějších oceláren.

Pátá povídka pak našla domicil v Moskvě, kde dvě homoeroticky vyladěné přítelkyně revoltují proti válce. Tyhle povídky mají potenciál nanejvýš časopisecký. Jsou to aktuální, spíš obrázky než dějové příběhy, a jejich síla hasne s řemeslnou zručností.

Jasný vrchol

Zbývající dva kusy, druhý a třetí text, jsou však jiné. Válka je tu jenom kulisou, to podstatnější je jinde, v druhém plánu. Už jazyk druhé povídky je jiný: pouliční, rozcu-

chaný. Klub kyjevských čičačů lepidla, parta bezprizorných, sociální spodina z děcáků a pastáků, tady realizuje svou verzi zločinu a trestu. Autor ovšem šikovně a opakovaně přepisuje hranici mezi viníkem a obětí, mění bílou za černou, pravdu za lež. Nakonec je z toho žánrově skoro akční drama. Ovšem s metafyzickým přesahem.

Třetí povídka pak přináší jasný vrchol. Je v ní totiž všechno, co je různě jinde po knize naznačeno, letmo zmíněno. Hlavně základní, přezíravý pohled Západu: bohatého, přemoudřelého, přežraného. Prostě dekadentního natolik, že si ochotně podřezává větev, na které sedí. Hrdinkou je tady namachrovaná, cynická vědkyně, která má problém s množením. Naordinuje si proto repliku „mateřství je jen kon-

strukt“ a zaplatí jednu ukrajinskou dělohu, aby děcko odosila za ni. Tady je Jan Němec až brutálně, neslitovně kritický: ke všem těm nereflktovaným jedincům i davům, co mají za to, že pravda je vždycky na jejich straně. To je téma aktuální i věčné.

Ostatně tohle je jádrem bludu, jehož zajatcem je Putin. Němcova nová kniha sice toho grázla ze sedla asi nevyhodí, ale je minimálně zčásti užitečnou platformou. Jednak pro úvahy nad tím, jak nosné je míchat aktuální politiku s literaturou. Jednak pro úvahy nad věčnými kategoriemi jako dobro a zlo, smysl a nesmysl. To nakonec není málo.

Liliputin
Jan Němec

70 %